

Magyar tudományosság a világban Hírösszefoglaló – 2023. május

Díjak, kitüntetések

BECSÜLETÉREM KASTORI RUDOLF AKADEMIKUSNAK AZ ÚJVIDÉKI ÖKOLÓGIAI MOZGALOMTÓL – 2023. április 22-én, a Föld, valamint Újvidék Város Ökológiai Mozgalma 1990-ben történt megalakulása napján az Ökológiai Mozgalom becsületéremmel tüntette ki **Kastori Rudolf** akadémikust, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagját, a Vajdasági Magyar Akadémiai Tanács elnökségének tagját a mozgalom tevékenységéhez való hosszú évtizedes hozzájárulásáért. Ugyanakkor megválasztották az Ökológiai Mozgalom örökös elnökévé. Az idei díjazott, **Kastori Rudolf** akadémikus 21 évig volt az Ökológia Mozgalom elnöke, és ugyanennyi ideig a Nemzetközi Tudományos Eko-konferencia elnöke. [...] A mozgalom a becsületérmet 2009-ben hozta létre, mint legmagasabb kitüntetését, amelyet minden évben április 22-én adnak át olyan egyéneknek, akik a környezetvédelem és a szellemi értékek védelme terén kivételes eredményeket értek el <https://vmat.rs/>

MTA ARANY JÁNOS-ÉLETMŰDÍJ 2023 CVETIČANIN PINTÉR LÍVIÁNAK – Az életük során jelentős tudományos munkásságot végző és kiemelkedő eredményeket elérő külföldi magyar tudósokat, kutatókat megillető Arany János-életműdíjat 2023-ban a Magyar Tudományos Akadémia **Cvetičanin Pintér Líviának**, az MTA doktorának, az Újvidéki Egyetem Műszaki Tudományok Kara professor emeritájának adományozta a nemlineáris rezgésproblémák megoldása és használata, a változó tömegű test dinamikája és a rotorok dinamikája terén elért kimagasló tudományos eredményei, a nemlineáris rezgések megoldására bemutatott, róla elnevezett Cvetičanin-módszer, valamint számos kiemelkedő publikációja és oktatói munkája elismeréseként. **Cvetičanin Pintér Lívia** 2023. 05. 08-án Budapesten, az MTA székházában átvette a díjat **Freund Tamástól**, az akadémia elnökétől <https://vmat.rs/>

„EZER SZÁLLAL KAPCSOLÓDNŰ” – KÜLSŐ TAGOK FÓRUMA AZ MTA 196. KÖZGYŰLÉSÉN – „A Magyar Tudományos Akadémia ezer szállal kötődik a határon túli tudományossághoz” – mondta köszöntőjében **Freund Tamás** az MTA 196. közgyűlésének keretében megrendezett Külső Tagok Fórumán. Az ünnepségen átadták a határon túli magyar tudományos élet képviselőinek odaítélt díjakat, külső tagok tudományos előadásai hangzottak el, és fórumbeszélgetést tartottak az Akadémia és a külső tagok szorosabb együttműködésének jövőjéről. Az Arany János-díjnak olyan külföldi magyar tudósok, kutatók elismerése a célja, akik egész szakmai életük során jelentős munkásságot végeztek (Életműdíj), akik valamilyen kiemelkedő tudományos eredményt értek el (Kiemelkedő Tudományos Teljesítmény Díj), vagy fiatal kutatóként nyújtottak jelentős teljesítményt (Fiatal Kutatói Díj) – Az Arany János-díjak 2023. évi díjazottjairól [ITT](https://mta.hu/) tájékozódhat... <https://mta.hu/>

Hírek, események

KONFERENCIA A FORRADALMAKRÓL A FÓRUM KISEBBSÉGKUTATÓ INTÉZETBEN – *A forradalmak Közép-Európa modernkori történetében* címmel zajlott az a nemzetközi konferencia a Fórum Intézetben, amelyet a Szlovák –

Cseh Történelem Vegyesbizottság, a Szlovák Történelmi Társulat és intézetünk szervezett. A konferencián neves cseh és szlovák történészek adtak elő a forradalmak elméletéről és a 19. és 20. század fontosabb forradalmi mozgásairól. Az Intézetet a rendezvényen **Simon Attila** képviselte, aki a csehszlovák államalapítás folyamatának és az őszirózsás forradalomnak az összefüggéseiről tartott előadást <https://foruminst.sk/>

TUDÓSTALÁLKOZÓ SZABADKÁN – Az immunrendszertől a tejútrendszeren át, egészen az irodalmi kapcsolatrendszerekig, több különböző témában hallhattak előadást az érdeklődők. A konferencia célja – a korábbi évekhez hasonlóan –, hogy elősegítse a magyar nyelvű tudományos gondolat és kommunikáció fejlődését Vajdaságban. A rendezvényt a szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karon tartották – Élő és élettelen természettudományok, humán tudományok és művészetek, társadalomtudományok, valamint műszaki tudományok. Ezekben a szekciókban zajlottak a plenáris és

szekcióülések. Összesen 50 előadást tartottak. **Zakinszky Toma Viktória**, előadó: *"Mi, akik itt ebben a régióban tudományos munkával foglalkozunk legyen alkalmunk arra, hogy megosszuk egymással a tapasztalatainkat. Ezen kívül ez egy alkalom a kötetlen beszélgetésre és barátkozásra is, amire nagyon kevés ideje van annak, aki az akadémián aktív. Mivel mindenki tudja, hogy mennyi időt igényel, nem csak az oktatási munka, hanem a teljes kutatás is."* Az előadók között volt **Várady Tibor** jogász, prózaíró és egyetemi tanár is, aki az értelmiség szerepéről beszélt. Előadásának témája magába foglalta a kommunizmus és a poszt-kommunizmus többségi és kisebbségi közösségeinek hatását a világra – A tanácskozás az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság társszervezésében jött létre <https://pannonrtv.com/>

BÁRKI CSATLAKOZHAT A FIZMAT SZEMINÁRIUMHOZ – MEGMARADNI, ÉRVÉNYESÜLNI, FEJLŐDNI – 2022 novemberében egy online, a fizikát és matematikát összefogó, a tudományok iránti érdeklődést felkelteni igyekvő, magyar nyelvű szeminárium indult háromheti rendszerességgel. Az internetes képzés célja a magyar ajkú iskolások továbbtanulásra való felkészítése, valamint egyetemi hallgatók támogatása és biztatása arra, hogy bekapcsolódjanak a tudományos kutatásba. A Fizmat Szemináriumnak elnevezett képzésben nemzetközileg is elismert kutatók, de diákok is szerepet vállaltak. Ingyen, a szabadidejük rovására foglalkoznak az internet segítségével a kárpátjai fiatalokkal. A Fizmat Szeminárium kezdeményezője a Kijevben élő **Jenkovszky László** fizikus, tudományos kutató, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja. **Jenkovszky László** 1942-ben Ungváron született, az Ukrán Nemzeti Tudományos Akadémia Bogoljubov Elméleti Fizika Intézetének vezető munkatársa, a budapesti Wigner Fizikai Kutatóközpont volt tudományos tanácsadója. Tudományterülete a részecske- és atommagfizika. Több mint 160 tudományos cikk, tanulmány szerzője ... <https://karpataljalap.net/>

ARTES LIBERALES: AZ EGÉSZSÉGFENNTARTÓ HATÓANYAG TARTALOM NÖVELÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI TERMESZETT NÖVÉNYEKNÉL – A korszerű növénytermesztésben nem csak a növényi termékek mennyisége, hanem a fogyasztók egészsége szempontjából a belső összetételi minőség is fontos. Bizonyos anyagok, amelyek a növényi táplálékból közvetlenül bejutnak az emberi szervezetbe, itt ugyanolyan kedvező hatást fejtenek ki, mint a növényekben, amelyek meghatározott káros hatások megelőzése vagy ellensúlyozása céljából termelték ezeket. [...] A KAB Artes Liberales című előadásorozatának előadója volt: **Fodorpataki László** a Sapientia

Erdélyi Magyar Tudományegyetem Kertészmérnöki Tanszékének egyetemi tanára <https://kab.ro/>

A KUTATÓ DIÁKOK BIRODALMA – 30. TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI KONFERENCIA – Május 10–13. között zajlott a Marosvásárhelyi Magyar Diákszövetség (MMDSZ) szervezésében a Tudományos Diákköri Konferencia harmincadik kiadása, párhuzamosan több épületben: a Kultúrpalotában, a Studium Hubban, a Maros Megyei

Tanács és a MOGYTTE Gyógyszerészeti Karának az épületében. A négynapos rendezvényen mintegy 210 diák mutatott be különböző orvosi és gyógyszerészeti területekről tudományos dolgozatot. Ezenkívül műhelymunkákra, panelbeszélgetésekre is sor került. Az Amerikai Egyesült Államokból érkező előadók is várták az érdeklődő résztvevőket. Az esemény létrejöttéhez hozzájárult a Nemzeti Tehetség Program (Magyarország Kulturális és Innovációs Minisztériuma, Emberi Erőforrás Támogatáskezelő) <https://www.enepujas.ro/>

MAGYAR ÖSZTÖNDÍJAS-KUTATÓK MONTREÁLBAN – “A kutatás szerintem olyan, mint egy szerelem (akit egyszer magával ragad, nehezen válik meg tőle)” (Dr. Nemoda Zsófia) – A Montreál-i első magyar református egyháznál [...] érdekes beszélgetésre került sor 5 Montreálban tartózkodó magyar fiatal ösztöndíjas-kutatóval [...] A beszélgetés során a meghívottak megosztották érdekes tapasztalataikat, betekintést engedtek tevékenységükbe az orvostudomány, történelem, pszichológia, kémia és emberi kapcsolatok terén <http://magyarkronika.com/>

KUTATÁSOK METSZETE – A VAJDASÁGI MAGYARSÁG HELYZETELEMZÉSE – Az elvándorlással, a vajdasági magyar lakosság elöregedésével, valamint a fiatalok jövőképevel foglalkozik legújabb kötetében **Gábrity Molnár Irén**. A *Kutatások metszete – a vajdasági magyarság helyzetelemzése* című kötetbe a legfrissebb népszámlálási adatok nem kerültek bele. A könyvet Szabadkán, a Népkör Magyar Művelődési Központban mutatták be. A szerzővel **dr. Káich Katalin** és **dr. Ricz András** beszélgetett <https://www.rtv.rs/hu/>

SZÖGI LÁSZLÓ: „PEREGRINATIO ACADEMICA”. A KÜLFÖLDI MAGYAR EGYETEMJÁRÁS TÖRTÉNETE, MÉRETE ÉS IRÁNYAI 1150–1919 CÍMŰ KÖTETÉNEK BEMUTATÓJA – Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Jakó Zsigmond Kutatóintézete és a Bölcsész-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztálya szervezésében került sor az Egyesület székházában **Szögi László: „Peregrinatio Academica”. A külföldi magyar egyetemjárás története, mérete és irányai 1150–1919** című kötetének bemutatására. A kiadványt **dr. Robert Offner** transzfuziológus főorvos, egyetemi docens, orvos- és helytörténész (Universitátsklinikum Regensburg) ismertette <https://www.eme.ro/>

THE 7TH AMAT CONFERENCE - AZ AMERIKAI MAGYAR AKADÉMIKUSOK TÁRSASÁGÁNAK 7. KONFERENCIÁJA – Az Amerikai Magyar Akadémikusok Társasága New York-ban tartotta éves konferenciáját. A rendezvénynek Magyarország Főkonzulátusa adott otthont. A konferencián előadást tartott **Kocsis Károly** geográfus akadémikus, az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságának elnöke *The Geography of the Hungarian Diaspora in the World* címmel. A rendezvényen részt vett **Morvai Tünde** politológus, az MTA Határon Túli Magyarok Titkárságának vezetője <https://mta.hu/>

DIASPÓRA 2023 – HATÁRTALAN KÖZÖSSÉGEK címmel a Pécsi Tudományegyetem Diaszpóra Projekt Hálózata és a Magyar Tudományos Akadémia Pécsi Területi Bizottsága háromnapos nemzetközi és diszciplínaközi tudományos konferenciát rendezett az MTA PAB pécsi székházában 2023. május 4-6. között. A PTE **Diaszpóra Projekt Hálózata** a Kárpát medencei határon túli magyarságot, valamint a világszerte létező magyar diaszpóra közösségeket (jelenleg 106 ország, több mint 1900 partnerszervezet és egyéni kapcsolat) öleli fel s erősíti a kötődéseket, amelyek “együttal olyan lelki térben is formálódnak, amelyek fontos közege a nyelvi-kulturális, irodalmi és művészeti alkotások világa.” A jelenléti és online formában, magyar és angol nyelven zajló rendezvényen több mint 70 tudományos előadás hangzott el 87 kutató eredményeit bemutató, párhuzamos szekciókban. A változatos munkaformák (plenáris és szekciós előadások, műhelybeszélgetések, kerekasztal-

értekezlet, poszterkiállítások, filmvetítés) a konferencia műfaji nyitottságát is tükrözték. A program struktúrája a tematikai blokkok függvényében alakult: diaszpórapolitika, diaszpóraelmélet, diaszpórahálózat, intézményesülés, Diaszpóraputatás I., II., III., Kulturális értékmentés – Digitális archívumok, Többnyelvűség – Trauma – Identitásalakzatok, Emigrációk – Diaszpórák – Modellek, Önéletrajz – Családtörténet – Memoáriródalom, Irodalom – Diaszpóra – Kulturális transzfer, Kulturális emlékezet – Helyek – Képzelt Haza, Critical Romani Studies – Diaspora – Representation, Diasporic Memory and Trauma, Magyartanulás diaszpórában, Diaspora – Alienation – Identity. A plenáris előadások hol a szekció elején, hol a végén hangzottak el. **Kontra Miklós** *Mit lehet tudni a Kárpát-medencei szórványban élő magyarok nyelvéről?*, **Tamas Dobozy** *On Mislplaced Persons*, **Maróti Orsolya** *Semper renovanda. A származásnyelv megközelítésének változása és a kapcsolódó megújítási törekvések* címmel értekezett. A konferencia absztrakfüzete **letölthető innen** <https://vmat.rs/>

KAM – REGIONÁLIS ÉS ANTRÓPOLÓGIAI KUTATÁSOK KÖZPONTJA

A MUNKAMIGRÁCIÓVAL KAPCSOLATOS KUTATÁSI TAPASZTALATOKRÓL SZÁMOL be **Bodó Julianna** kulturális antropológus professzor a székelyföldi KAM Intézet új YouTube-csatornáján – **Bodó Julianna** az Intézet egyik legrégebbi és leghosszabb ideje zajló kutatási programját mutatja be, amely nem más, mint a székelyföldi térségből külföldre irányuló munkamigráció. A munkamigráció egyike a székelyföldi térség legfontosabb társadalmi

folyamatainak, ez a térség több mint száz éve a munkaerő mobilitás kibocsátó közege. A munkamigráció az 1989-es romániai rendszerváltást követően fölerősödött, módosított, célpontjait, funkcióit illetően sokarcú, dinamikus folyamattá vált. Az elmúlt három évtized során készített elemzéseinkből most készült egy válogatás **Bodó Julianna** szerkesztésében (Migráció és életforma a székelyföldi térségben. Átmenetek sorozat. Státus Kiadó, Csíkszereda) amely a DOMUS Program támogatásával jelent meg. A külföldi munkavállalás – bár majdnem minden családot érintett valamilyen formában és a megélhetés biztosításában a szerepe igen nagy – mind a mai napig nem vált közéleti témává, de nem foglalkoztatja ez a jelenség a fejlesztéspolitikai szakértőket sem annak ellenére, hogy minden jel szerint a térségi modernizációs, innovációs szerepe is nagyon jelentős. A kötet tanulmányai települések, helyzetek, trendek elemzése révén hívják fel a figyelmet ennek a folyamatnak a nagyon mély társadalmi beágyazottságára és többféle társadalmi szerepére <https://www.youtube.com/>

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK KÉPZÉS INDUL A RÁKÓCZI-FŐISKOLÁN – A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola kiemelt figyelmet fordít az új szakok indítására. Ennek jegyében a 2023-2024. tanévre a Főiskola meghirdette a „Nemzetközi kapcsolatok és regionális tanulmányok” képzési programot. Az új szak elindításáról kérdezték **dr. Csatóry Györgyöt**, a Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék vezetőjét – „...Minden új szakindítás egy új lehetőség a hallgatóknak, prioritás számunkra, hogy nemcsak a szűkebb környezetünk számára hasznos tudást sajátítsanak el diákjaink, de földrajzi és társadalmi értelemben véve is szélesebb közegben érjenek el sikereket. Első alkalommal próbálkozunk ezzel a képzéssel és bízunk annak eredményességében. Talán hangsúlyozni sem kell a nemzetközi kapcsolatok fontosságát napjainkban, mennyire jelentős azoknak a szakembereknek a felkészültsége, amelyek kezelik a diplomáciai és államközi kapcsolatokat. Ehhez tervezzük sokoldalúan képzett szakértőket biztosítani. A képzés feltétele, hogy a főiskolánk személyi és infrastrukturális szempontból is megfeleljen a képzés indítási és fenntartási követelményeinek, ezzel kapcsolatban Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériuma mindent rendben talált, és engedélyezte a képzési program meghirdetését ...” <https://kmf.uz.ua/>

SZIMPÓZIUM – 2023. MÁJUS 3. – A Szlovákiai Magyar Akadémiai Tanács a Zoboralja Közhasznú Társasággal együttműködve tudományos szimpóziумot szervezett <http://szmat.sk/>

SZOCIOLÓGUS NAPOK ERDÉLYBEN – A Szociológus Napok a BBTE Magyar Szociológia és Szociális Munka Intézet, a KAB Szociológia és Demográfia Szakbizottsága és a Max Weber Szakkollégium háromnapos rendezvénye, melyet immár tizenharmadik alkalommal szerveztek meg, hallgatók és oktató, idén is a Romániai Magyar Doktoranduszok és Fiatal Kutatók Szövetségével (RODOSZ) társszervezésben, *Társadalmaink a folyamatos változás kihívásai és az alkalmazkodás között* témában – A konferencia előadói a téma különböző megközelítéseiről beszéltek, beleértve a háborús helyzet és a járványhelyzet következményeivel megjelent kihívásokat, a tudományellenességet, a friss, 2021/22 évi népszámlálás eredményeit a népességfogyás és a változó munkaerőpiac lehetséges következményeit. A szociális gondoskodás és a reziliencia kérdései, kihívásai még hangsúlyosabban előtérbe kerültek az elmúlt években ... <https://kab.ro/>

Portré

SUMMA¹ HOLLANDA DÉNES NY. EGYETEMI TANÁRRAL ÉS SZILÁGYI TIBOR ORVOS, EGYETEMI TANÁRRAL – A két interjú megtekinthető a Kolozsvári Akadémiai Bizottság **YouTube csatornáján** <https://kab.ro/>

Kérjük szíves közreműködésüket abban, hogy a tájékoztató azon részei, amelyek a kutatóhely számára relevánsak, megküldésre kerüljenek annak vezetősége, illetve minden érdeklődő és érdekelt munkatárs részére.

Együttműködésüket köszönjük!

---

¹ a Román Televízió kolozsvári területi stúdiója és a Kolozsvári Akadémiai Bizottság együttműködésének eredménye